

RODECI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne proste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna peti-vrtica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

14. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 19. februarja 1908

Leto XI.

Deželnozborski volilci!

Dne 28. svečana bodete v mestih in trgih poklicani, da s svojimi glasovi odločite, kdo naj vas zastopa v bodočem deželnem zboru kranjskem, katera načela naj vodijo v najbližnji zakonodajni dobi delo v javnih zadevah dežele. Če primerjamo Kranjsko z drugimi avstrijskimi pokrajinami, si ne moremo utajiti resnice, da smo v marsičem zaostali, tako da bo treba vsaj podvojenega dela, če hočemo doseči naprednejše dežele v gospodarstvu in v kulturnih pridobitvah. Dasiravno je delokrog deželnega zbora omejen, je vendar polje njegovih nalog še tako obširno, da se nikakor ne sme podcenjevati važnosti deželnega parlamenta.

Nikakor ne mislimo utajevati, da so doslej razni faktorji ovirali razvoj v deželi; toda največja zapreka in glavni vzrok, da so ostale zunanje ovire premočne, je v deželnem zboru samem, ki je postal za plodovito delo kratkomalo nesposoben. Njegove bolezní ne morejo temeljito ozdraviti nove volitve, kajti ona tiči v organizmu, v sestavi zbora, ki se ne vjema z dejanskimi razmerami v deželi in s potrebami ljudstva, vsled česar ta deželni zbor ne more biti predstavnik in zaščitnik resničnih interesov deželnega prebivalstva.

Zastareli volilni red, ki protežira posamezne sloje na nezaslišan način, dočim druge povsem prezira; volilni red, ki jamči 82 veleposestnikom, vpisanim v deželne deske, več zastopstva, kakor vsem prebivalcem mest in trgov; volilni red, ki zapostavlja volilca na deželi daleč za onega iz mesta; volilni red, ki več kakor polovici dorašlih državljanov sploh ne priznava volilne pravice; volilni red kričeče socialne in narodne neenakosti je glavni vir delavne nezmožnosti kranjskega deželnega zbora in obenem najtrdnjša podlaga za neopravičeno moč vlade.

Edino zdravilo zoper te neznosne razmere daje pravična volilna preosnova. Najvažnejša naloga kranjskega deželnega zbora je torej volilna reforma.

Toda če se hoče odpraviti sedanjo krivičnost, se je ne sme zamenjati z novo. **Splošna in enaka volilna pravica** vsebuje edini način volitev, po katerem se v deželnem zboru lahko pokaže resnično razmerje v deželi in proporcionalni zistem, ki jamči tudi manjšinam primerno zastopstvo, izpopolni to sliko skoraj do fotografske vrednosti.

Že v zadnjem zasedanju je bila volilna preosnova na dnevnem redu. A načrt, ki ga je predložila vlada, se ni vjemal z zahtevami prebivalstva in ni soglašal z načeli, ki jih je bila večina deželnega zbora sama izrekla. Vlada je hotela s svojim načrtom ohraniti nezaslišani privilegij v deželne deske vpisanega veleposestva, ki daje poprečno devetim veleposestnikom poslance, hotela je ohraniti zistem neenakih volilnih razredov, a s četrto kurijo, ki jo je priporočala v nadomestilo splošne volilne pravice, je nameravala vpeljati pluralni zistem z dvojnimi glasovi za privilegirane razrede, vsled česar bi postala volilna pravica za doslej brezpravno prebivalstvo iluzorna.

Pričakovati je, da poizkusi vlada zopet svojo srečo s takim načrtom. Toda volilna pravica na taki podlagi pač lahko koristi eni stranki in poveča njeno moč, ne more pa pospeševati splošnih ljudskih potreb in koristi in tudi deželnemu zboru ne more zagotoviti one veljave, ki je v zmislu resničnega parlamentarizma nujno potrebna za plodonosno delo. Dejansko neodvisnost od vlade doseže deželni zbor edino po splošni in enaki volilni pravici, ki obenem poveča odgovornost poslancev napram volilcem in na ta način ustvari najbolj zanesljive pogoje za resno, vsemu prebivalstvu koristno delo!

Volilci!

Volilna preosnova je v bodočem deželnem zboru vprašanje vseh vprašanj; Vi pa s svojimi glasovi lahko vplivate, da se ga reši tako, kakor ukazujejo Vaše potrebe. Glasujte za kandidate, ki Vam dajejo po svojem programu najboljše jamstvo, da se bodo odločno bojevali za splošno in enako volilno pravico!

Socialno-demokratska stranka resno želi, da začne deželni zbor delati. Mnogoštevilne so gospodarske naloge, ki se niso rešene vsled trajne obstrukcije, ali pa se jih dežela sploh še ni polotila. Gospodarskemu delu pa hoče socialno-demokratska stranka posvetiti največjo pozornost, kajti blagostanje produktivnih slojev je prvi pogoj za vsak napredek.

V tesni zvezi z gospodarskimi vprašanji so **socialne naloge**, ki so doslej zelo zanemarjene. Socialno-demokratska stranka zahteva, da se izpopolni deželne zavode, ki imajo služiti socialnim namenom; pomnožiti in povečati jih je treba tako, da da bode boj zoper bedo, pomanjkanje, bolezen in hiranje lahko uspešen. Odpraviti ali vsaj omejiti se mora birokratizem; uslužbencem dežele se mora zagotoviti popolno državljansko svobodo in enakopravnost in odločno se mora izpodbijati vsak protekcijonizem.

Zanemarjeno šolstvo v deželi potrebuje krepkega pospeševanja in izdatne podpore. S šolstvom je seveda nerazdružno učiteljstvo, ki ima poučevati in vzgajati bodoči naraščaj. Dežela, ki stremi za višjo kulturo, mora posvetiti mladini vso večjo ljubečo skrb, rešiti mora pa tudi vzgojitelje svojih otrok težke materialne more. Javna vest se ne more potolažiti, dokler imamo v deželi neštene otroke, ki so obsojeni, zadovoljiti se s tako malo izobrazbo, da v poznejšem boju za obstanek še na najnižjih stopnjah ne morejo tekmovati s srečnejšimi in dokler imamo malo armado sploh zanemarenih otrok v deželi.

Ne le čut socialne pravičnosti, temveč tudi povsem splošni interesi veleavajo deželnemu zboru, pospeševati blaginjo nižjih slojev na vso moč, kajti beda nam degenerira narod, lahko pa tudi podpiha v človeku itak vedno tlečo nezadovoljnost tako, da se lahko užge ogenj, ki uniči ogromno narodno bogastvo, preden se morda posreči, pogasiti ga s krvo. Dežela ne sme biti srečnim razsipna mati, nesrečnim pa morda zakrknjena mačeha.

Duh, ki je vladal doslej v naši deželni upravi, je bil po imenu konservativen, v resnici pa nazadnjaški. Zalostne posledice se kažejo na gospodarskem, na socialnem in na kulturnem polju. Brez obnovitve deželne zastopstva se pa ne spravi novega, svežega duha v deželno upravo, tem manj, ker tudi vlada ne kaže resne volje za uspešne reforme, temveč se le trudi, da bi ohranila dosedanje položaj. Pomladiti se mora naš deželni zbor, nove krvi mora dobiti v svoje žile; tedaj dobi tudi deželni odbor živejšo moč.

Volilci!

Nobena stranka Vam ne daje toliko jamstva, da se bo z vso močjo bojevala za splošno in enako volilno pravico, kakor socialno-demokratska, ki je v to prisiljena ne le po svojem programu, ampak tudi po življenjskih potrebah svojih pristašev in ki je svojo bojovno voljo in moč že izkazala v borbi za državnozborsko volilno reformo.

Kdor izpozna v **splošni in enaki volilni pravici** najuspešnejše **zdravilo** za kranjski deželni zbor;

kdor hoče, da se vodi boj za splošno in enako volilno pravico **odločno in nenstrašeno**;

kdor hoče protestirati **zoper vsako popačenje volilne pravice**;

kdor hoče demonstrirati za **neomejeno enakopravnost**;

kdor hoče manifestirati za **socialno in narodno pravičnost** v deželi;

kdor zahteva dela za **gospodarski in kulturni napredek**;

kdor hoče pospeševati **duševno osvoboditev ljudstva**;

Glasuj za kandidate jugoslovanske socialno-demokratske stranke!

Vsak glas, ki ga oddaste za socialno demokracije, je glasen protest

zoper dosedanje družabno krivičnost in zoper vsako nameravano izdajstvo enakopravnosti.

Izvrševalni odbor
jugoslovanske socialno-demokratske stranke.

Kranjska volilna reforma.

Nihče ne taji več, da bo volilna reforma v novem deželnem zboru glavni problem. Koliko je na tej ali oni strani ljubezni za razširjenje volilne pravice, je seveda drugo vprašanje. Nobena dosedaj merodajnih strank se ni dala v tem oziru jamstva. Vendar pa je, ne le z delavskega stališča, ampak v interesu dežele sploh edino presnova v zmislu splošne in enake volilne pravice opravičena in zato se mora odločno zavrniti vse kompromisne poizkuse, ki nimajo drugega namena kakor izpremeniti zunanjo podobo volilnega reda, ne da bi se kaj bistvenega predrugačilo glede volilne pravice prebivalstva.

Volilna reforma, ki jo je vlada predložila zdajnjemu deželnemu zboru, pride prihodnjič najbrže zopet na dan. Važno je torej na vsak način, kako bodo stranke v deželnem zboru nastopale napram tej reformi.

Veleposestniki bodo z njo gotovo zadovoljni, tako kakor so bili pred dvema letoma pripravljeni, glasovati za njo. Oni bodo sploh sprejeli vsako reformo, ki zavaruje njih vnebovpijoči privilegij.

Na veleposestniško kurijo se obeša klerikalna stranka. Dr. Šušteršič demonstrira svojim potrpežljivim poslušalcem pri vsaki priložnosti število veleposestniških glasov, s katerimi lahko preprečijo vsako reformo. Ta argumentacija je nevidno zelo logična, ker se opira na matematiko. Ali v politiki ne odločuje vedno seštevanje in odštevanje, ampak je treba vpoštevati še mnogo drugih faktorjev, ki so končno tudi lahko matematični.

Klerikalci so pripravljeni, glasovati za ono reformo, ne ker je »edino mogoča«, ne z ozirom na preprečevalno moč veleposestnikov, temveč zato, ker jim prav taka reforma najbolj ugaja. »Splošna« kurija, ki bi pripeljala vse klerikalne volilce iz prvega, drugega in tretjega razreda se enkrat v četrtletnem na volišče, kjer bi z novimi klerikalnimi glasovi absolutno nadglasovali neklerikalne, bi jim ustvarila večino v deželnem zboru in v deželnem odboru ter bi jim dala deželno gospodarstvo popolnoma v roke. S tega oportunističnega stališča jim je ta reforma všeč, jim je celo ljubša, kakor splošna in enaka volilna pravica, ki bi jih sicer prvič tudi spravila v večino, a bi jim postala nevarna za bodočnost.

Seveda, kdor je tako demagogično nastopal s splošno in enako volilno pravico, kakor klerikalna stranka, ne more priznati svojega egoizma ter mora iskati druge izgovore. Torej veleposestniški glasovi, ki lahko preprečijo vsako reformo. Veljava tega izgovora se močno reducira, če se ga ogleda nekoliko natančneje.

Recimo — cesar se ne priznamo! — da bi se moral deželni zbor res neizogibno ozirati na diktat veleposestniške kurije. Tedaj je vendar vprašanje, kaj so podvzeli klerikalci, da bi vlada izdelala tako volilno reformo, ki bi se vsaj toliko približala splošni in enaki volilni pravici, kolikor je mogoče, ne da bi se odbilo veleposestniške glasove? Nihče ne more trditi, da je četrta kurija edini mogoči zistem poleg splošne in enake volilne pravice. Mi se sicer ne moremo ogrevati za nobeno drugo metodo; ali kdor misli, da se mora na vsak način paktirati, bi se moral vendar toliko potruditi, da bi privedel svojo zahtevo čim najbližje k cilju.

Tega klerikalci niso storili, ker jim je prav vladna reforma najljuba.

Nikakor se pa sploh ne more trditi kar tjavendan, da je volja veleposestnikov absolutno odločilna. Kako pa je bilo v državnem zboru? Imeli smo parlament, čegar večina je sovražila splošno in enako volilno pravico. In ta parlament je glasoval z naddv tretjinsko večino za reformo po načelih splošne in enake volilne pravice.

Vprašamo: Kaj so storili klerikalci, da bi preprečili vlado o splošni zahtevi prebivalstva glede splošne in enake volilne pravice? Kaj se je storilo, da bi se bilo veleposestnikom dokazalo nevzdržnost njih stališča?

Odgovor je kratek: Nič!

Na klerikalce se torej v tem vprašanju nikakor ni zanašati.

Nastopajo pa tudi »neodvisni kandidati«. Kaj sodi stranka, na katero se opirajo, glede volilne pravice, ne ve živ krst. Kajti »Gospodarska stranka« sama ne ve tega. Strankinega programa še nima. Njeno glasilo »Nova Doba« še odkar izhaja, ni povedalo o volilni pravici nič drugega, kakor neko-

liko fraz, ki se jih lahko obrne kakor se hoče. — Vrhutega prihaja dr. Gregorič naravnost iz klerikalne stranke in zato je nadvse verjetno, da bi se v tem vprašanju ravnal po njenih »načelih«.

Zanesljivosti seveda tudi pri liberalni stranki ni. Njej je n. pr. več ležeče na reformi veleposestniške kurije, kakor na reformi volilne pravice sploh. Ona je hotela pred dvema letoma paktirati tudi s klerikalci, ne da bi priborila ljudstvu volilno pravico, temveč da bi zagotovila svoji stranki več mandatov. Verjamemo, da bo sedaj nastopala z geslom splošne in enake volilne pravice, ampak to bo »der Not gehorchend, nicht dem eig'nen Triebe«.

Tako je v deželi socialno-demokratska stranka edina odločna zagovornica splošne in enake volilne pravice. Kdor hoče podpreti zahtevo po taki volilni pravici, ne more dne 21., odnosno 28. februarja glasovati drugače, kakor socialno-demokratsko.

Učiteljstvo in deželni zbor.

(Iz učiteljskih krogov.)

Zopet imamo volitve v deželi. Agitacija je doslej še precej dostojna, izyemši nekatere posamezne slučaje, ki so v naših krajih pri vsakih volitvah skoraj neizogibni. Polje je za deželnozborske volitve vsled reakcionarnega volilnega reda omejeno in to znižuje tudi strast in živahnost. Ne želimo, da bi prišla morda v zadnji uri še surovost na plan; vendar se pa zaradi tega ne bi smelo zane-marjati potrebnega dela. Po mojem mnenju zadene ravno v volilni agitaciji učiteljstvo važna naloga.

Socialno-demokratska stranka je sklenila, v nekaterih okrajih postaviti svoje lastne kandidate. To bi moralo v dotičnih okrajih pokazati vsakemu mislečemu učitelju pot. Izmed vseh političnih strank je socialno-demokratska pač ona, ki mora biti učiteljem najbolj simpatična.

Z dosedanjim politiko imajo učitelji slabe izkušnje. Če se imenujejo tovarniški delavci proletarce, se tudi učitelji ne morejo drugače okrstiti. Kdor je pravičen, gotovo ne more trditi, da se plača učiteljem njih delo. Kapitalistična družba daje nekaterim svojim služabnikom bogate plače, ker ceni korist, ki jo ima sama od njih. Učiteljskega dela pa ne ceni; učitelja smatra se vedno za šomaštra in šolo za potrebno zlo. Pravo ljubezen do šole ima samo organizirano delavstvo, ki iskreno želi, da bi se njegovim sinovom boljše godilo in ve, da je zato potrebna izobrazba. V učitelju ne vidi organizirano delavstvo boga, pač pa koristnega človeka.

Primeri iz drugih dežel, kjer so se tudi učitelji bolj približali delavstvu, nam izpričujejo, da so socialni demokratje najbolji prijatelji učiteljstva. Omenim naj le Nizje Avstrijsko, Štajersko, Češko, kjer so se socialni demokratje vedno z največjo vnmemo potegovali za pravice učiteljev. Materialni položaj naših tovarišev se je v onih deželah zboljšal največ po zaslugi socialnih demokratov; če je bil kdo po krivičnem preganjan, je gotovo našel zaščito pri socialnih demokratih.

A kdor zasleduje politiko v državi, se je lahko prepričal, da socialna demokracija tega ne dela iz demagogije, temveč iz resnega prepričanja, da gre učiteljstvu važnost v socialnem organizmu, katere mu ne priznava nobena druga stranka.

Dokaz za to trditev nam daje še drugo dejstvo. Ni je stranke v državi sploh, ki bi bila storila toliko za izobrazbo delavstva, kakor socialna demokracija. Prve njene organizacije so bile izobraževalna društva. Iz njih so se sčasom razvili različni poučni tečaji in prave pravcate šole. Na Dunaju je n. pr. nekoliko velikanskih izobraževalnih društev, ki dajejo povsem zistematičen pouk v najrazličnejših predmetih, v elementarnih, v čitanju, pisanju in računstvu, pa v stenografiji, zgodovini, prirodo-pisu, v francoskem, angleškem, češkem jeziku i. t. d. In v vseh teh tečajih se izkazuje skoraj neverjetno velik uspeh.

Za vsakega mislečega človeka je to gotovo dokaz, da socialni demokraciji izobrazba ni samo olepševalna fraza, ampak vseskozi resna stvar. Kako se to delavstvo ne bi živahno zanimalo za ljudsko šolo, ki naj izobrazbi njegove otroke?

In ni je stranke, ki bi se tako odločno bojevala za svobodo šolstva, kakor socialna demokracija. Ali naj še dopovedujem učiteljem, kako važna je emancipacija šole od duhovniškega vpliva? Od-

kritosrčno pa priznam: Če ne bi bilo socialne demokracije, ne bi nikoli upal, da se kdaj uspešno reši to vprašanje.

Zato mora slovensko učiteljstvo pospeševati socialno demokracijo v svojem lastnem interesu. Naj povem to: Če bi se zgodilo, da bi prišel v kranjski deželni zbor le en odločen socialni demokrat, bi to — prepričan sem — več koristilo učiteljstvu, kakor vse naše dosedanje vdirjanje pri drugih strankah. Izpoznamo, da se naši interesi povsem vjemajo z delavskimi in po tem ravnajmo!

Politični odsevi.

V vojnem odseku avstrijske delegacije je grof Latour (član gosposke zbornice), predlagal, naj se dovoli 6.600.000 kron za zvišanje častniških plač, pet milijonov kron pa za zboljšanje hrane moštva, tako da bi prišlo na vsakega moža 5 vinarjev na dan. Regulacije plač hočejo izvesti tako, da bi se generalom dodalo velikanske zneske, dočim bi stotniki, ki so še najbolj potrebni zboljšanja, dobili malenkost. Zahteva glede moštva je kakor pesek v oči. Socialni demokratje zahtevajo, naj se zviša mezda vojakov (t. zv. »Löhnung«) za 10 vinarjev na dan, ker je smešno, če dobiva vojak še dandanes šest krajcarjev, kakor pred sto leti in ne ve, kaj naj s tem počne. Tistih 5 vinarjev »za zboljšanje hrane« je krščansko-socialno maslo; za zboljšanje menaže so druga sredstva, le porabiti jih je treba. Ampak če so generali potrebni nekoliko tisočakov več na leto je vojak še bolj potreben, da dobi vsaj par krajcarjev na roko.

Jezuitje na Hrvaškem so ustanovili »Pijevo družbo« in so začeli izdajati tednik »Jutro«. Dosedanji klerikalni dnevnik »Hrvatstvo« jim se ni dovolj klerikalni.

Francoski senat je sprejel zakon, s katerim se skrajšajo vojaške vaje. Za rezerviste se vpelje dve periodi orožnih vaj po 23 in 15 dni, za domobranca pa po 9 dni.

Angleški državni tajnik Grey je v parlamentu dejal, da angleška vlada ne more priznati nedotakljivosti privatne lastnine na vojni. Vsa angleška vojna moč je v njeni mornarici in če ta ne bi imela pravice, dotakniti se privatne lastnine, če ne bi smela svojo vojno mornarico zajemati trgovinskih ladij drugih držav, tedaj ne ve, kako naj bi se vojno končalo. — Ampak razbojniki so samo socialisti, če nočejo verjeti, da je vsa privatna lastnina naravnost od boga.

Rimski papež je poslal škofu Prohazki in knezu Eszterhazyju, kot predsednikoma ogrskega katoliškega tiskovnega društva pismo, v katerem preklinja neklerikalno časopisje; (imenuje ga »zastupljen in kletve vreden vir«), hvali avstrijske klerikalce in jih daje ogrskim za vzgled ter pošilja vsakemu Ogru, ki bo kaj storil za klerikalno tiskovno društvo, svoj blagoslov. Pri klerikalcih agitira torej sam papež za časopisje. Kaj pa delavci?

Delavci! Somišljeniki!

Ne pozabite pri deželnozborskih volitvah na svoje glasilo

„Rdeči Prapor“!

Ves napredek Vaše stranke je v najtesnejši zvezi z razvojem delavskega časopisja. Ne pozabite, da je na Slovenskem še na tisoče delavcev, ki ne poznajo in ne razumejo svojega lastnega položaja in s tem tudi Vas ovirajo v Vašem težkem boju za boljše razmere.

Odkod naj pride tem tovarišem pravo izpoznanje, če jih ne bo vodilo delavsko časopisje? Kako naj se otresejo zapeljivega vodstva svojih sovražnikov, če bodo stali vedno pod uplivom nasprotnega časopisja, ki ima bogate vire, v tem ko se mora Vaše časopisje neprenehoma boriti za svoj obstanek?

Delavci!

Stejte si v čast, neprenehoma agitirati za »Rdeči Prapor« ter mu pridobiti tako število naročnikov, da bo v vsakem oziru lahko tekmoval z nasprotniki.

Vse, kar pridobite listu, pridobite sebi! Čim več dobi »Rdeči Prapor« odjemalcev, tem boljši bode in s tem večjim uspehom Vam bo služil v vsakem oziru.

Ne pozabite nikdar na »Rdeči Prapor«!

Nestete priložnosti imate, da agitirate zanj. Kadar koli pridete med ljudi, lahko priporočate »Rdeči Prapor«. Povejte delavcem, da je to list, ki zastopa njih interese, ki jih poučuje, ki jim poroča, kar je zanje potrebno, ki jih zagovarja, ki

jih podpira v boju. Povejte jim, koliko jih je med Vami, ki so se izobrazili in izpoznali razmere v pravi luči ob dolgoletnem čitanju »Rdečega Prapora«.

Ne popustite nikoli v tej agitaciji.

Mislite na to, da ne smemo nikdar obstati. Vedno naprej! mora biti naše geslo. To Vas mora voditi tudi v delu svoj list.

Volilci kmetijskih občin za kranjski deželni zbor!

Dne 21. t. m., volite poslance za deželni zbor. Razne stranke Vas vabijo. Vse prihajajo z bogatimi obljubami. Toda vse obljube ostanejo prazne besede, dokler ne bo ljudstvo zastopano v deželnem zboru. Ljudstvo pa pride do besede samo s pomočjo **splošne in enake volilne pravice**, za katero se nobena stranka tako odločno ne bojuje, kakor socialno-demokratska. Kdor se se upira splošni in enaki volilni pravici, je sovražnik koristnega dela ter gospodarskega in socialnega napredka. Kajti boj za **splošno in enako volilno pravico** ne more utihniti, dokler je ljudstvo ne doseže.

Kdor glasuje za socialno demokracijo, je torej za **splošno in enako volilno pravico** in s tem za delo.

Volilci!

Jugoslovanska socialna demokratska stranka Vas vabi, da glasujete za njene kandidate in s tem **utrdite svojo demokratsko zahtevo**. Socialna demokracija stoji odločno na stališču splošne in enake volilne pravice in priznava pravičnost proporcionalnega sistema, ki zagotovi tudi manjšinam primerno zastopstvo.

Vsak glas, ki ga oddate za socialno demokratske kandidate, je

glasna demonstracija

za splošno in enako volilno pravico;

za demonstracije;

za enakopravnost vseh državljanov;

za močan parlamentarizem;

za gospodarski napredek;

za socialni napredek;

za kulturni napredek.

Volilci!

Glasujte v kmečkih občinah dne 21. februarja za sledeče kandidate:

V okraju Ljubljana-Vrhnika:

Josip Petrič,

strojevodja drž. žel. v Ljubljani.

Miha Čobal,

vodja konsumnega društva v Zagorju ob Savi.

V okraju Vipava-Ildrija:

Ivan Mlinar,

zasebni uradnik v Ljubljani.

V okraju Radovljica-Kranjska gora.

Dr. Anton Dermota,

odvetniški kandidat v Ljubljani.

V okraju Trebnje-Zatičina-Žužemperk-Mokronog-Litija-Radeče:

Miha Čobal,

vodja konsumnega društva v Zagorju ob Savi.

Ivan Mlinar,

zasebni uradnik v Ljubljani.

Volilci!

Glasujte vsi, kajti vsak glas je dragocen!

Ne dajte se premotiti!

Volite socialno-demokratsko!

Izvrševalni odbor

jugoslov. soc. dem. stranke.

Deželnozborski volilci na Goriškem!

Zaupniki jugosl. soc. dem. stranke na Goriškem so na ponovnih konferencah sklenili, da se stranka udeleži letošnjih deželnozborskih volitev.

Nastop socialne demokracije pomeni v prvi vrsti **protest zoper volilni red**, ki je bil sklenjen v zadnjem deželnem zboru največ po krivici klerikalcev.

Socialna demokracija zahteva, da posveti dežela tudi tistim slojem svojo pozornost, ki so doslej brezpravni.

Socialna demokracija zahteva deželno gospodarstvo v prid ljudstvu.

Volilci!

V splošnem razredu Vam priporočata jugoslovanska socialno-demokratska stranka sledeče kandidate (za slovenski del dežele):

Peter Bevk

posestnik v Otaležu:

Peter Leban

železniški delavec v Gorici;

Anton Vrčon

trgovec v Škriljah na Vipavskem.

Vsak volilec naj voli vse tri kandidate.

Politični odbor

jugoslovanske soc.-dem. stranke
v Gorici.

Shodi.

Idrija. Zares imeniten je bil volilni shod, ki smo ga imeli v soboto, 15. t. m. zvečer, v dvorani pri »Črnem Orlu«. Kako velikansko je zanimanje za deželnozborske volitve v našem mestu, je pokazala ogromna udeležba. Veliko število obiskovalcev je moralo oditi, ker niso dobili več prostora, a računa se, da stoji v dvorani lahko do 600 ljudi. Lahko pač pravimo, da ne more v Idriji nobena stranka razven socialno-demokratske prirediti takega shoda. Svoj program, odnosno program socialno-demokratske stranke, je razvil naš kandidat sodrug Etbin Kristan. Njegovo govorniško moč poznamo v Idriji že davno; vendar so mnogoteri poslušalci kar strmeli nad čudovito silo te retorike, osnovane na strogi logiki in na podlagi vseskozi stvarnih argumentov. Kristan je n. pr. utemeljeval zahtevo po splošni in enaki volilni pravici; a bilo je, kakor da bi trgal prepelele cunje pred očmi zborovalcev, ko se je polotil izgovorov najnovejših nasprotnikov splošne in enake volilne pravice, klerikalcev. Imenitna je bila njegova kritika dosedanjega delovanja, odnosno nedelovanja deželnega zbora. Nemogoče je, podati v kratkem poročilu le približen načrt tega široko zasnovanega govora, ki je v poldrugi uri produciral velikansko množico najkrepkejših argumentov. Za besedo se je potem oglasil kandidat liberalne stranke, učitelj Engelbert Gangl. Njegov govor je bil v obliki lep in je izpričeval pesnika, ampak stvarnega jedra ni bilo moči izluščiti iz odevajočih pesniških besed. Edino, kar je bilo res konkretno, je bilo njegovo zatrdanje, da je prepričan pristaš splošne in enake volilne pravice, a kar je govoril o narodnosti, svobodomiselnosti, kulturi, je bila livrika, ki je lepo šumela v ušesih, a ni mogla najti pota do razuma. Sodrug Anton Kristan je z jednatimi besedami pozval poslušalce, naj sami razsodijo izmed tega, kar so slišali; ne osebe, ampak programi odločujo. Liberalni program nikakor ne daje garancije za uresničenje onih načel, ki jih je naglašal Gangl; v socialno-demokratskem programu je pa obseženo vse, kar morejo zahtevati brezpravni sloji. Med obema kandidatoma se je tedaj razvila zelo zanimiva debata, iz katere je bilo zlasti razvidno, da se gospod Gangl sam ne strinja s programom narodno-napredne stranke, za katero kandidira. Sam je dejal: »Moj program ni ne Hribar, ne Tavčar, ampak moje prepričanje.« Sodrug Kristan mu je na to izvrstno dokazal, da tedaj ne bi smel kandidirati kot liberal, ampak edino le kot neodvisen individualist in tedaj bi se seveda drugače govorilo. Ves shod je napravil velikanski vtisk. Mislečim volilecem je moralo postati jasno, da je za Idrijo socialno-demokratska kandidatura z vsakega stališča najprimernejša. Okrepčanje socialno-demokratske stranke je v interesu idrijskega mesta in vsega idrijskega prebivalstva. Če pošlje Idrija socialno-demokratskega zastopnika v deželni zbor, pokaže, da se je naveličala dosedanjega gospodarstva in taka volitev bi bila največjega pomena za mesto, ker je gotovo, da bi se začelo Idrijo šele tedaj resneje upoštevati, kakor doslej. Dne 28. svečana imajo idrijski volilci važno odločevanje. Da bi napredna Idrija poslala še enkrat klerikalca v Ljubljano, je izključeno. Izvoliti liberalca, se pravi, zadovoljiti se, da ostane v bivstvu vse pri starem; volitev socialist pa pomeni odločno zahtevo po resnični izpremembi razmer. Pravi prijatelji idrijskega mesta ne morejo voliti drugače, kakor socialistično.

Zagorje. Dne 9. t. m. se je vršil v Litiji volilni shod, kateri je bil precej dobro obiskan. Ravnotako sta se vršila na omenjeni dan shoda v Št. Lambertu in Kotredežu. Na prvem je poročal sodrug Čobal, na drugih dveh pa sodrug Sitter. Dne 16. t. m. se je vršil shod v Zagorju dopoldan na Izlakah pa popoldan.

Oba shoda sta bila od volilcev precej dobro obiskana in se je tudi sklenilo, oddati glasove dne 21. februarja za socialno-demokratske številne kandidate.

Spodnja Idrija. V nedeljo, 16. t. m. ob 4. popoldne je bil tukaj izvrstno obiskan volilni shod, na katerem je poročal sodrug Etbin Kristan o socialno-demokratskem programu za deželni zbor in je priporočal kandidature sodruga Ivana Mlinarja. Potem je neki dijak Vončina skušal kmete pridobiti za »agrarno« stranko, češ, delavec naj voli delavca, kmet pa kmeta. Mlad je še, pa se mu ne more prav zameriti, če ne razume bogve kaj o rečeh, o katerih govori, n. pr. o kmetijski organizaciji in o agrarnem vprašanju sploh. A sodrug Etbin Kristan mu je povedal, da je stvar vendar nekoliko bolj sestavljena, kakor se njemu

zdi; poučil ga je, da je agrarno vprašanje del socialnega. Potem je sodrug Anton Kristan kritiziral agrarno stranko, ki se je menda kar čez noč iz pen porodila, ter je izrazil svoje začudenje, da agitira neki rudar za agrarnega kandidata. Tedaj se je oglasil — Skvarča. Mencial je, da so razmere take, socialisti zdaj še ne bojo zmagali, on bo volil Premierštajna, kajti on je pol dne rudar, pol dne »poljedelec«. Rudarji so se mu smejali in so ga spravili tako daleč, da ni vedel ne kod ne kam. Izvrstni shod je sodrug A. Kristan zaključil ob 6. zvečer. Spodnjeidrijski sodrugi bodo složno glasovali za sodruga Ivana Mlinarja.

Sodrugi, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne, kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. Agitujte „Rdeči Prapor“!

Domače stvari.

Volilne legitimacije za Ljubljano razpošilja vlada po pošti in se jih že dostavlja volilecem. Kdor je ne bi v najkrajšem času dobil, naj se oglasi pri deželnih volitvah.

Volilo se bo v Ljubljani od 8. dopoldne do 12. opoldne.

Eventualna ožja volitev bo v Ljubljani dne 4. marca.

Volilno izkaznico naj vsak volilec shrani, da ne bo brez nje v slučaju ožje volitve.

Vooblastila ne veljajo za deželnozborsko volitev. Vsak volilec naj gleda, da bo dne 28. svečana med 8. in 12. dopoldne prost, da lahko osebno voli.

Deželnozborski volilci, ki so resnično in odločno protiklerikalnega mišljenja, naj se vprašajo, ali je sploh mogoče, da bi glasovali drugače, kakor socialno-demokratsko? Klerikalna stranka na Slovenskem je pogoltnila že mnogo »svobodomislecev«, to pa vendar še ni moglo omajati naše vere, da imamo dovolj ljudi, ki ne preoblačijo svojega prepričanja kakor srajce. Taki volilci, ki so prepričani protiklerikalci in ki jim boj proti klerikalizmu ni samo fraza, naj torej razmislijo, s kakšnim glasovanjem najlože ustrezajo svojim notranjim potrebam. »Slovenska gospodarska stranka«, ki stopa prvič na plan, naravnost zametuje protiklerikalni boj in pridiga neprenehoma »slogo«, ki ne more koristiti nikomur drugemu, kakor klerikalcem. Da nočejo boja s klerikalizmom, izpričuje že kandidatura dr. Gregoriča, od katerega ne more nihče pričakovati, da se prelevi čez noč iz klerikalnega Savla v svobodomiselnega Pavla. Ali tudi svobodomiselnost liberalne stranke je dobila hudo zausnico od svojega lastnega voditelja Hribarja, ki z nikakršnim »taktičnimi potezami« ne more opravičiti, da je na Dunaju šel v Kanoso in naravnost zatajil načela duševnega liberalizma. Reverzi, da se ne stori ničesar zoper »krščanska načela« v politiki, gotovo ne morejo dati resničnemu svobodomislecu tolažbe, da bodo njegova načela zavarovana. Nasprotno pa je socialno-demokratska stranka odločno protiklerikalna in samo od nje je pričakovati, da izvede boj zoper duševno suženjstvo do konca. Volitve pokažejo, koliko imamo takih odločnih, neomajnih svobodomislecev.

Zagorje. Naši liberalci so se prekrstili v »neodvisne kmete«. Tako prekrščenje je postalo moderno. Kakor spreminjajo klerikalci svoja imena in postanejo iz katoličanov krščansko-socialni, potem »ljudska« stranka, da lažje slepijo prebivalstvo, tako hočejo sedaj tudi liberalci. V »Slov. Nar.« smo čitali v št. od 14. t. m., da so postavili tudi oni svoje kandidate. Smatralo se je to v Zagorju za pustno šalo; in sicer radi tega, ker posebno dva zagorska gospoda najbrže še ne razumeta, kaj je program. Hudobni ljudje po Zagorju pa so se smejali, ker so napravili liberalci za nedeljo 16. t. m. zvečer štabarsko (pijančevsko) veselico, da bosta gosp. Firm in Weinberger razvijala tamkaj svoj program. Trdi se splošno po Zagorju, da je liberalen program sedeti za mizo pri cvičku do polnoči, popolnoči pa eventualno tudi pod mizo. Radi tega pa smo prepričani, da za ta dva gospoda v Zagorju nihče ne bode glasoval. Čeravno smo prepričani, da bodo voljeni klerikalci, ali briti takšne norce na političnem polju, vendar ni na mestu; potreba bi bilo, kjer nas klerikalizem zatira, da se resno začne delati, ne pa norčije. Omeniti moramo še, da je škoda tretje osebe, da se jo rabi za takšno šalo.

Socialno-demokratski volilci v Ljubljani ne morejo imeti dne 28. februarja druge naloge, kakor glasovati za svoje kandidate. Nasprotniki bodo skušali, uplivati na naše pristaše, češ, da socialisti ne morejo zmagati in da bi škodovali tem ali onim načelom, če ne bi takoj glasovali za te ali one kandidate. Prvo je povsem irelevantno. Drugo je nezmiselnost. Glasovanje za svoje lastne kandidate more imeti pri prvi volitvi k večjemu to posledico, da bo potrebna ožja volitev. To pa bi bilo tembolj v interesu socialno-demokratske stranke, kolikor več glasov bi bilo oddanih za njene kandidate, tudi če sami ne pridejo v ožjo volitev. S temi glasovi bi se lahko vezalo bodoče poslance za volilno reformo, kar je na vsak način velikanske važnosti. Naj se torej ne da noben pristaš pre-

motiti in vsak naj glasuje dne 28. februarja za socialistične kandidate.

Liberalno-klerikalna sprava se že kaže na obzorju. Na zadnji seji ljubljanskega občinskega sveta ji je pel preludij sam — dr. Tavčar, češ: Doseči moramo, da bo deželni zbor delal. To je sicer jako lepa želja. Toda dr. Tavčar ve, kakšno ceno zahteva klerikalna stranka. Če liberalci ne sprejmejo one volilne reforme, ki je bila predložena leta 1906, tedaj ne razumemo, kako naj se pride do sprave. Ali so liberalci že pripravljeni, pogoltiti ta grizljaj? Deklamacija dr. Tavčarja se nam zdi na vsak način sumljiva. Da se pripravlja Hribar na pot v Kanoso, nam je že davno znano. Če se je v državnem zboru pobratil s klerikalci, zakaj se ne bi tudi v deželni. — Več doslednosti smo pa vendar pričakovali od dr. Tavčarja. Sedaj je videti, da nima splošna in enaka volilna pravica pri meščanskih strankah res nič zaslombe. Klerikalci so jo zatajili, liberalci se pripravljajo na spravo, «Nova Doba» uvaža o volilni reformi, ki bi lahko dobila sankcijo — no, veleposlastniki pa tudi ne pojdejo v boj za splošno in enako volilno pravico. V teh razmerah je nujno potrebno, da govori delavstvo in z njim vsi, ki so odkritosrčni prijatelji splošne in enake volilne pravice in ki ne marajo takega surrogata, kakršnega naj bi dala spaka četrte kurije.

Našemu izvrševalnemu odboru so «neodvisni meščani» brez podpisa naznanili kandidaturi gosp. dr. Gregoriča in dr. Ravniharja. To uljudnost jemljemo uljudno na znanje. Praktični pomen tega naznanila nam je pa povsem nejasen. Nastopa socialno demokratične stranke ne more ta kandidatura nikakor tangirati. Stranka je že davno naznanila, da nastopi z lastno kandidato in nima prav nobenega povoda, da bi izpremenila svoj sklep. Narobe: Čim več je drugih kandidatur, tem važnejše je za stranko, da nastopi samostojno. Razlogov za to je mnogo. Predvsem mora stranka sesteti svoje glasove, pa če bi jih bilo še tako malo. Drugič mora porabiti volitve kot agitacijsko priložnost za splošno in enako volilno pravico. S tem geslom mora varovati svojo neodvisnost. Tretjič mora imeti svoje glasove skupaj za vsak slučaj zlasti tudi za eventualne ožje volitve. Bil bi torej naravnost greh nad načeli socialne demokracije, če bi kak pristav oddal svoj glas pri prvi volitvi za katerekoli druge kandidate, pa naj so tudi «neodvisni».

Anonimni «neodvisni meščani» v Ljubljani kandidirajo za deželni zbor dr. Gregoriča in dr. Ravniharja. «Nova Doba» pravi, da je prvi neodvisen od vseh obstoječih strank. To je povsem novo. Doslej je dr. Gregorič od onega časa, ko je prenehal izhajati «Slovenski List», vedno veljal za člana klerikalne stranke, tembolj ker je v njej izvrševal gotove funkcije. Nikoli se ni slisalo, da bi bil izstopil iz klerikalne stranke. Zato se ga tudi sedaj ne more smatrati za neodvisnega kandidata, ampak njegova kandidatura ni nič drugega, kakor manever, izveden gotovo sporazumno s klerikalno stranko in — če ne sporazumno, pa vsaj z odobravanjem nemških nacionalcev, ki že hvalijo njegovo in Ravniharjevo kandidato v graških časopisih. Dr. Ravnihar nastopa seveda kot kandidat «Gospodarske stranke», ki doslej še ni objavila svojega programa. Tiste točke, ki jih je pred dvema leti razglasila «Nova doba», je namreč sama označila le kot vodilna načela. Dejstvo je, da se programa «Gospodarske stranke» do danes še ne pozna. Se manj se seveda more vedeti, kakšen je program gospoda dr. Gregoriča. Oba kandidata sklicujeta sicer za soboto volilni ohod v «Mestni Dom» in bosta tam menda razvila svoj program. A tudi od tega razlaganja ne moremo pričakovati kdo ve kaj. Če «Nova Doba» v dveh letih ni našla priložnosti, da bi bila objavila program svoje stranke, je težko misliti, da bi jo bil prav v zadnjem bipu razsvetil svet duh. In če je bil gospod dr. Gregorič do danes solidaren s klerikalno stranko, ne razumemo, kaj ga naenkrat loči od nje.

Obrtno sodišče. Od dne do dne se v Ljubljani močnejše čuti potrebo obrtnega sodišča. Zadnjič smo poročali o tožbi treh ljubljanskih mizarjev, ki jih je «Stavbinska družba» brez odpovedi odslavila in ki pri okrajnem sodišču niso mogli doseči priznanja, da je stavbinska družba dolžna, odškodovati jih za štirinajst dni. Videlo se je, da je bil sodnik gospod Cotman v zadregi, ko mu je bilo soditi. Njegovo glavno področje obsega kazanske stvari, za nasprotja med delavci in delo-

dajalci nima rutine. Umevna nam je ta stvar popolnoma, trdimo pa lahko, da se stavbinski družbi pri nobenem obrtnem sodišču ne bi bilo tako godilo. Ali dočim smo ta slučaj objavili, se primerijo vsak hip take in podobne in še bolj kričeče reči, zato ker so sodnikom nenavadne in tuje. Da je za take zadeve potreben poseben forum, je država priznala, ko je ustanovila obrtno sodišče. A če so potrebna za druga mesta, tedaj nam ne gre v glavo, zakaj ga ne bi bilo treba v Ljubljani? Delodajalcem je sedanj položaj že všeč. Dovolj se jeze, da ima obrtno nadzorništvo pravico vtikati se v njih podjetja, pa si ne žele, da bi se sodišče dajalo delavcem zaščite. Ali delavci ne morejo trajno trpeti, da se jih v Ljubljani tako zapostavlja. Specializiranje, ki je bilo drugod potrebno, se mora izvesti tudi v Ljubljani, da se podjetniki nauče, respektirati postave tudi tedaj, če so delavcem v zaščito.

Dopisi.

Brežice na Štajerskem. Imeniten je naš dr. Benkovič! Če ne bi bilo prišlo nič ljudi na nedeljski shod, ki so imeli odprte oči, bi se mu res še posrečilo, iz svojega poraza napraviti triumf in zahrbtnost, ki jo je uganjal sam, drugim obesiti na vrat. «Slovenec», ki odpira takim namenom rad svoje predale, poroča tudi o našem shodu tako, kakor da bi bil Benkovič žel cesarske uspehe. Vendar pa je Benkovič rabil štiri dni, preden je od neprijetnih dogodkov zadnje nedelje toliko okrevljal, da je lahko skoval svoje farizejsko poročilo. Čitateljem, «Rdečega Prapora» smo že povedali vso istorijo tega shoda po pravici, katere ne omrače vsa Benkovičeva zavijanja. Tudi nimamo povoda, ponavljati, kar smo že poročali. Le to naj omenimo: Dr. Benkovič pripoveduje, da se je med železničarji pojavila želja po krščansko-socialni organizaciji. Komu pa poje klerikalni doktor take reči? Brežiški železničarji nimajo z njim nobenih stikov; organizirani so, s svojo organizacijo so že kaj priborili in zato res nimajo vzroka, da bi tekali za drjem. Benkovičem. Pa če bi bilo res, da so mu železničarji izražali željo po krščansko-socialni organizaciji — vprašamo: Zakaj se pa ni kar njih držal? Zakaj je pa skušal vjeti sodruga Rottmana? Mislil si je pač, da ima železniški mojster velik upliv pri železniških delavcih in da bi bilo dobro, porabiti ta upliv. Da mu je izpodletelo, ga seveda jezi; a zgodilo se mu je povsem prav. Obveljal je pač pregovor o človeku ki drugemu jamo koplje. Benkovič je hodil po krivih potih in zato se ne sme čuditi, da je prišel do drugega cilja, nego je želel. Če se hoče s svojimi neresničnimi poročili tolažiti mu privoščimo to malo veselje. Dejstva ostanejo vendar taka, kakršna so. V nedeljo je pogorel in to se mu bo zgodilo še večkrat.

Kranj. Vox populi, vox dei. Ne vem, če zadene ta stari pregovor vselej resnico. Toda govori, ki se sedaj razširja po Kranju, je precej verjetna, seveda le človeku, ki ve, da so gospodarske razmere kljub vsem ideološkim poskusom najmočnejši faktor v družbi, zasnovani na gospodarskih podlagah. Kdor ne misli na to dejstvo, se bo seveda čudom čudil; in priznati moramo, da bi bilo v takem začudenju mnogo naravnega. Poučeni krogi pripovedujejo, da se pripravljajo dr. Kušar na uskok v klerikalno stranko. Nemogoče, kaj? Dr. Kušar, ki je pri vsaki priložnosti z najglobokejšim «prepričanjem» deklariral o svobodnosti? Narodnjak vseh narodnjakov? Dr. Kušar, ki se je ob lanjskih državnozbornih volitvah do opojnosti skandaliziral nad «zvezo socialnih demokratov s klerikalci», dasiravno bi se bil trezen lahko poučil, da je bila ta zveza navadna «taktična» laž? Ta Kušar, da bi sam postal klerikalec? — Čudno je res. Toda nam se zdi povsem verjetno. Največji kričaji so se nam zdeli vedno najmanj zanesljivi. Gotovo je vsaj toliko, da bi dr. Kušar rad prišel v novo hranilnico, a če se to zgodi, je klerikalec. Povod za to «predruženje prepričanja» je dokaz enostaven. V Kranj bi imel priti nov odvetnik, klerikalnega mišljenja. To bi bilo za Kušarjevo pisarno precej nevarno, kajti tam je mnogo klerikalne klientele, ki bi odpadla, če bi dobila pristnega klerikalca. In sedaj je račun tak: Naprednjak biti, je lepo, imeti dobro pisarno, je še lepše. Huda je, če se mora žrtvovati prepričanje ali pa dohodke... Pa, ne razburjajmo se. Počakajmo. Saj bo menda kmalu jasno.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

„Rdeči Prapor“!

Mizarji, pozor! Vsakdo, ki namerava zapustiti prostor ali delavnico, da si poišče v kaki drugi delavnici dela, sploh vsak mizar ali delavec pri strojih, ki išče dela, naj se oglasi poprej v društvenem lokalu na Rimski cesti št. 19. Nihče ne išči dela v nobeni delavnici, preden se v društvu ne informira o položaju!

Novo!

„Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“

Tako je naslov lepi brošure, ki je pravkar izšla v založbi «Napreja» v Idriji kot **V. zvezek knjižnice „Napreja“**.

„Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“

je napisal znani socialistični pisatelj K. Kautsky kot I. del Erfurtskega programa. — Kdor hoče temeljito poznati socialno demokracijo, mora brati Erfurtski program.

„Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“

stane **30 vinarjev**. Naroča se pri upravi lista «Rdeči Prapor» in «Napreja», kakor tudi v vseh knjigarnah.

Čitajte in širite sledeče knjige in brošure:

H. Kirchsteiger:

„Pod spovednim pečatom“.

I. del velja 2 kroni 60 vinarjev. II. del velja 2 kroni.

A. Kristan:

„Socializem“.

Cena 20 vinarjev.

A. Kristan:

„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.

Cena 10 vinarjev.

K. Marx in Friderik Engels:

„Komunistični manifest“.

Cena 40 vinarjev.

Vse te knjige in brošure se dobe v upravi «Rdečega Prapora» v Ljubljani, «Napreja» v Idriji in v vseh slovenskih knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici in Kranju.

Šaljive bazare

kakor tudi vse

slavnostne predmete

dobavlja najceneje

WUNIBALD PLANN

Dunaj, VI/2, Wallgasse 19

(poleg Raimundtheater).

15

AUSTRO-AMERICANA

TRIST NEW-YORK

Polniki v Ameriko
Najbolj želijo dobro, po ceni in raznesljivo potovati naj se obrnejo na
Simona Hmetek
v Ljubljani Kolodvorska ulica 20.
Iskreno srčno pozdravlja dobo se brezplačno.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

v Ljubljani

prilagočeno svoje

Telefon št. 168.

izborna pivo v sodeih in steklenicah.

Telefon št. 167.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

Telefon št. 167.

26-10